

Świat i ludzie

POLSKIE KORZENIE

Są w polskiej historii postaci i wydarzenia, o których niewiele osób słyszało, a które zasługują na uwagę. Opowiadamy o nich w naszym cyklu artykułów.

W trosce o

skarby przyrody

Jego małą ojczyzną było Grodno, a oczkiem w głowie – przyroda całego regionu. Jako nauczyciel, badacz i ekolog nieustannie o niej mówił i aktywnie działał na rzecz jej ochrony.

Katarzyna Rygiel

Jan Kochanowski urodził się 4 (lub 16) lutego 1894 roku w Grodnie (obecnie Białoruś). Studiował w Taborze (Czechy) oraz w Dorpacie (obecnie Tartu, Estonia), jednak w ukończeniu studiów przeszkodziła mu pierwsza wojna światowa. Od 1919 roku pracował jako nauczyciel w gimnazjum w rodzinnym mieście. W 1925 roku uzyskał dyplom z ekonomiki rolnictwa w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Założyciel ogrodów

Od początku dał się poznać jako doskonały pedagog i zapalony ekolog. Tuż po ukończeniu studiów z pomocą uczniów i grodzieńskich miłośników przyrody założył w mieście ogród botaniczny. Znajdował się on w tym samym miejscu co dawny Królewski Ogród Botaniczny, stworzony dla Stanisława Augusta Poniatowskiego przez francuskiego botanika Jeana-Emmanuela Giliberta, choć nie był tak

rozległy. Trzy lata później dodano do niego dział zoologiczny, w którym można było zobaczyć m.in. sarnę, lisy, ptaki, żółwia, bobra oraz akwaria z rybami. Bobra, który był ranny i wymagał leczenia, Kochanowski osobiście przywiózł z wyspy na Niemnie. Dla nowego mieszkańca ogrodu wybudowano basen.

Mimo trudności finansowych ogród wciąż się rozrastał i jego założyciel postanowił przekształcić go w miejski ogród zoologiczny. Dzięki ofiarności mieszkańców i pomocy miasta powstał on w 1930 roku przy ulicy Stanisławowskiej (obecnie Kochanowskiego). Było to trzecie po warszawskim i poznańskim zoo w Polsce. Miało swoje lwy, niedźwiedzie, lamparty, tygrysa, rysia, żubra i wiele innych zwierząt należących do ponad 400 gatunków.

Opiekun bobrów

Sympatia Kochanowskiego do bobrów nie minęła po uratowaniu wspomnianego przedstawiciela tego gatunku. Przyrodnik był jednym z założycieli Towarzystwa Miłośników Przyrody, do którego zadań należały badania i ochrona przyrody w rejonie Grodna, Augustowa i Suwałk. Sam szczególnie aktywnie działał na Grodzieńszczyźnie, gdzie odkrył nowe miejsca występowania bobrów nad Niemnem i utworzył trzy rezerваты tych zwierząt.

Współtwórca muzeum

W 1926 roku Kochanowski przyczynił się także do założenia Miejskiego Muzeum Przyrodniczego. Jego zbiory obejmowały bogatą kolekcję muszli, owadów, w tym motyli, oraz ptaków, szczególnie wodnych. Godne uwagi były także okazy fauny polskiej. Powoli gromadzono eksponaty do działów geologicznego i paleontologicznego.

Z myślą o młodzieży przyrodnik urządził też doskonale wyposażoną pracownię przyrodniczą przy gimnazjum im. A. Mickiewicza, w której znalazły się bogate zbiory paleobotaniczne.

Życie za życie

Kres tej działalności położyła druga wojna światowa. W 1942 roku, w odwecie za śmierć niemieckiego żołnierza, szef gestapo w Grodnie wydał rozkaz aresztowania i rozstrzelania 100 zakładników. Wśród nich było wielu nauczycieli, także Kochanowski. Ostatecznie liczbę tę zmniejszono do 25 osób. Przyrodnik w pierwszej chwili znalazł się w grupie ocalałych, zamienił się jednak ze swoim kolegą, Józefem Wiewiórskim, który miał sześcioro dzieci. Zginął zamiast niego 20 października 1942 roku i został potajemnie pochowany na cmentarzu katolickim.

READ IT

to believe it!

FOR TOURISTS

Jan Kochanowski loved his city, Grodno (now in Belarus). He helped to prepare the first travel guide of the area: "Grodno. Jeziora Augustowskie. Suwałszczyzna" published in 1934.

Materiał powstał we współpracy z Narodowym Instytutem Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, www.polonika.pl

